

POŠTARINA PLAČANA V GOTOVINI

ZVONČEK

LIST S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO

Vsebina.

1. <i>E. Gangl</i> : Ljubljana. Pesem	1
2. <i>Jos. Vandot</i> : Koeljeva osveta. Planinska pripovedka z dvema podobama	2
3. <i>Stric Pavle</i> : Izprehodi po Beogradu. Poučni spis s sedmimi podobami	8
4. <i>Dr. Fr. Zbašnik</i> : Kateri je bil pametnejši? Povest	17
5. <i>Lado Jerič</i> : Napočil bo velik dan	18
6. <i>Janko Leban</i> : Razbita skriljna tablica. Povest	19
7. <i>Miroslav Kunčič</i> : Pesem mladosti. Pesem	20
8. <i>Fr. Rojec</i> : Mlad narodni junak. Pesem s podobo	21
9. <i>M. J. Zaleska-Vinko</i> : Prisluskovani razgovor. Bajka	22
10. <i>Albin Čebular</i> : Preden gre jež spat. Pesem	23
11. <i>Josip Jeras</i> : Deklice iz preteklosti. Pripovedno-zgodovinski spis z dvema podobama	24
12. Pouk in zabava	28
13. Kotiček gospoda Doropoljskega	30
14. V XXVII. leto	32

POPOZORILO!

Prvo številko Zvončka pošiljamo vsem lanskim naročnikom, ki so poravnali naročnino za leto 1924.

Prosimo vse naročnike, da nam nemudoma poravnajo vsaj polletno naročnino, ker jim sicer ne bomo poslali druge številke.

Dotični pa, ki ne nameravajo ostati naročniki, naj nam vrnejo prvo številko.

Uprava.

ŽIVELA JUGOSLAVIJA!

»Zvonček« izhaja med šolskim letom v zvezkih vsak mesec in stane v naprejšnjem plačilu za vse leto 25 Din, za pol leta 12.50 Din, za četrt leta 6.25 Din. Posamezni zvezki po 2.50 Din.

Uprava »Zvončka« je v Ljubljani, Franciška ulica št. 6, Učiteljska tiskarna, I. nadstropje. — Na ta naslov pošiljaj naročnino in reklamacije.

Na naročila brez istodobno vposlane naročnine se ne oziramo.

Rokopise pošiljajte na naslov: Uredništvo »Zvončka« v Ljubljani, Bleiweisova cesta št. 20/II.

Rešitve ugank, nalog itd. sprejemamo le tekom prvih 8 dni po odpravi vsakega zvezka.

Glavni in odgovorni urednik: Engelbert Gangl v Ljubljani. — Izdajatelj: Udruženje jugoslovenskega učiteljstva (UJU), odgovoren Luka Jelenc v Ljubljani. — Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani, zanjo odgovarja Franc Štrukelj v Ljubljani.

Vijavice

ZVONČEK

LIST S PODOBAMI ZA SLOVENSKO
MLADINO

LETO XXVII

UREDIL
ENGELBERT GANGL

1925 - 1926

V LJUBLJANI

LAST IN ZALOŽBA „UDRUŽENJA JUGOSLOVENSKEGA UČITELJSTVA“
POVERJENIŠTVO LJUBLJANA
NATISNILA UČITELJSKA TISKARNA

VII B f
35986

VII B f
35986

*Domovina, vedno mislim nate
in na neosvobojene brate!*

KAZALO.

Pesmi.

	Stran
Ljubljana. <i>E. Gangl</i>	1
Napočil bo velik dan... <i>Lado Jeršè</i>	18
Pesem mladosti. <i>Miroslav Kunčič</i>	20
Mlad narodni junak. <i>Fr. Rojec</i>	21
Preden gre jež spat. <i>Albin Čebular</i>	23
Črno in belo pismo. <i>E. Gangl</i>	33
Triglavu. <i>Fr. Ločniškar</i>	34
Naročilo. <i>E. Gangl</i>	34
Čriček ob trgatvi. <i>Albin Čebular</i>	44
Ptiček in zarja. <i>Miroslav Kunčič</i>	47
Jesenska pesem. <i>Lado Jeršè</i>	47
Beograd. <i>E. Gangl</i>	65
Jesenske pesmi. <i>Sava Radič-Mirt</i>	76
Moj grob. <i>Janko Leban</i>	79
Sirotica Zlatka. <i>Fr. Rojec</i>	80
Oj, da to je cvetje... <i>Miroslav Kunčič</i>	92
Bela Krajina. <i>E. Gangl</i>	97
Novo leto. <i>Miroslav Kunčič</i>	107
Moje želje. <i>Franjo Lovšin</i>	111
Učenka Vida. <i>Anica</i>	115
Zvečer. <i>Anica</i>	117
Učenci svojemu učitelju. <i>Fr. Ločniškar</i>	120
Zagreb. <i>E. Gangl</i>	129
Strah. <i>Janko Glaser</i>	136
Naš Rojko. <i>Fr. Rojec</i>	137
Kaj so rekli striček... <i>Franjo Lovšin</i>	139
Pozimi. <i>Albin Čebular</i>	148
Celje. <i>E. Gangl</i>	153
Zima se poslavlja. <i>Fr. Rojec</i>	159
O pustu. <i>Albin Čebular</i>	165
Dolenjski Jerici v spomin. <i>Fr. Rojec</i>	171
Mrazek in veter. <i>Albin Čebular</i>	172
Novo mesto. <i>E. Gangl</i>	177
V osamljenost tiho šumeče noči... <i>Miroslav Kunčič</i>	183

	Stran
Mladi glasbenik. <i>Janko Leban</i>	190
Pomladno hrepenenje. <i>Savič Sava</i>	191
Čebelicam. <i>Fr. Ločniškar</i>	191
Idrija. <i>E. Gangl</i>	201
Utrinki. <i>Sava Radič-Mirt</i>	213
Božo in Marija. <i>Fr. Rojec</i>	219
Pomladanska. <i>Fr. Ločniškar</i>	220
Maribor. <i>E. Gangl</i>	225
Vse poje. <i>Fr. Rojec</i>	235
Binkoštna sanje. <i>Marija Lamutova</i>	235
Zvonček budi. <i>Albin Čebular</i>	239
Stara pesem. <i>Utva</i>	242
Kranj. <i>E. Gangl</i>	249
Vidov dan. <i>Al. Peterlin - Balog</i>	255
Maju v slovo. <i>Janko Leban</i>	259
Kresnice. <i>Janko Samec</i>	259
Na večerni paši. <i>Marija Lamutova</i>	265
Nesrečna Evica. <i>Fr. Rojec</i>	266

Pripovedni spisi.

Kocljeva osveta. <i>Josip Vandot</i> 2, 35, 66, 98, 130, 154, 178, 202, 226, 250	
Kateri je bil pametnejši? <i>Dr. Fr. Zbašnik</i>	17
Razbita skriljna tablica. <i>Janko Leban</i>	19
Prisluškovan razgovor. <i>M. J. Zaleska-Vinko</i>	22
Deklice iz preteklosti. <i>Josip Jeras</i> . 24, 56, 84, 121, 145, 193, 243, 267	
Največja žrtev. <i>Ivo Trošt</i>	45, 77
Dete se igra. <i>Fr. Ločniškar</i>	55
Miklavž. <i>Dr. Fr. Zbašnik</i>	81, 108
Pevec z betlehemskih planjav. <i>Ivan Stukelj</i>	116
Molitev iskric. <i>Svobodan Draganec</i>	119
Stric Blaž. <i>Vlado Klemenčič</i>	135
Ciganka Analiza. <i>Svobodan Draganec</i>	138
Iz bajne dežele. <i>Juraj Jurajevič</i>	
6. Šest zapovedi	143
7. Nema kača	144
Potovanje princeze Miris. <i>Meder-Utva</i>	166
Mož z leseno nogo. <i>Dr. Fr. Zbašnik</i>	236
Strašilo. <i>P. Arndt - M. Bartolova</i>	263

Poučni spisi.

Izprehodi po Beogradu. <i>Stric Pavle</i>	
1. Na Terazijah	8
2. Ulica kralja Milana	11, 40
3. Ulica kneza Mihajla in nje okolica	71, 103

4. Ob Dunavu	160
5. Kalemegdan	184
6. Ob Savi	207
7. V Topčideru in Košutnjaku	231, 256
Onstran Karavank. <i>Ivanka Kalinova</i>	48
Petar II. Petrović Njegoš. <i>Fran Vladimir Tončić</i>	52
Davorin Vodenik. <i>V. G.</i>	113
Kralj Vladimir. <i>Dr. Ivan Lah</i>	140
Domovina, vedno mislim nate... <i>Neosvobojeni brat</i>	192, 214, 238
Naš novi dom v Mežici. <i>Vinko Möderndorfer</i>	215
Naš bratec Igor Grudinski. <i>Marija Lamutova</i>	240
Gluhonemi čebelarji. <i>Vilko Mazi</i>	260

Glasbeni prizorček.

Pri črevljarju. <i>Ferdo Juvánc</i>	87
---	----

Pouk in zabava.

Zastavica v podobah. <i>Fr. Mauer</i>	28, 125
Iz Bogdanovega dnevnika	29
Našim malim	29
Kako deluje alkohol. <i>Ivan Stukelj</i>	29
Kotiček gospoda Doropoljskega	30, 63, 95, 127, 151, 175, 199, 223, 247, 270
V XXVII. leto	32
Rešitve in rešilci	61, 93, 126, 149, 173, 198, 221, 246, 269
Koračnica. <i>H. Podkrajšek</i>	62
Križalka. <i>J. W.</i>	93, 149, 244
Dva psa. <i>Jos. Gruden</i>	94
Liščki v solncu. <i>Jernej Popotnik</i>	94
Prva pomoč	94
Ko je prišel Lužarjev Stanko prvič iz šole. <i>Dr. P. Strmšek</i>	126
Zimsko življenje v gozdu. <i>Teobald Heliodor</i>	126
Nov gledališki zastor	150
Lovska slika. <i>Teobald Heliodor</i>	150
Skakalnica. <i>Fr. Zagorc</i>	173
Indijska legenda. <i>Teobald Heliodor</i>	174
Delo. <i>G.</i>	174
Alkohol in nikotin. <i>G.</i>	174
Mati. <i>G.</i>	174
Častna diploma. <i>Fr. Rojec</i>	196
Računska naloga. <i>Fr. Golež</i>	198
Zastavica v podobah. <i>Fr. Zagorc</i>	221
Na Koroško!	222
Polžja hišica	222

	Stran
Pomladno cvetje. <i>G.</i>	222
Rečenice. <i>Nemo</i>	222
Jezik. <i>G.</i>	222
Za prijatelje prirode. <i>Fr. Rojec</i>	244
Pametnice	246
Čebelnjak v gluhonemnici v Ljubljani	269
Materino srce. <i>G.</i>	269
Izrek	269
Ob sklepu XXVII. letnika	272

Glasba.

Nagajivka. <i>M. Čander</i>	60
Domovina. <i>Ferdo Juvánec</i>	268

Podobe.

Kocljeva osveta	3, 5, 36, 37, 68, 98, 100, 132, 155, 158, 179, 181, 205, 228, 230, 253
---------------------------	---

Beograd

Terazije — Moskva	9
Stari in novi dvor	10
Aleksandrova ulica — vseučiliška knjižnica	12
Predsedstvo vlade	13
Miloševa ulica — Vojna akademija	14
Ulica kralja Milana	15, 16
Spomenik »trečepozivnika«	41
Jatagan - Mala	43, 44
Palača »Akademije nauka«	72
Mihajlova ulica	73
Saborna crkva	74
Ulica kralja Petra	75
Staro in novo vseučilišče	103
Palača Jugoslavenske banke	105
Spomenik kneza Mihajla	106
Pogled v Skadarlijo	161
Jakšičev dom v Skadarliji	162
Slika iz Dunavskega pristanišča	163
Mošeja	164
Park Kalemegdan	185
V Kalemegdanski trdnjavi	186
Izliv Save v Dunav	187
Pogled na Beograd s Save	189
Savsko pristanišče	207, 208
Palača Beograjske zadruge	210
Hotel Bristol	210

Wilsonov trg	211
Park v Topčideru	233
Ogromne platane v Topčiderskem vrtu	234
Topčiderska cerkevica z Mihajlovim spomenikom	257
Spomenik, kjer je bil napaden knez Mihajlo Obrenović	258
Mlad narodni junak	21
Deklice iz preteklosti 26, 27, 58, 59, 85, 122, 123, 146, 194	49
Sv. Jakob v Rožu	50
Humperški grad	53
Petar II. Petrović Njegoš	54
Njegoševa grobnica na Lovčenu	80
Sirotica Zlatka	122
Dr. Prešeren	114
Davorin Vodenik	118
Martin Slomšek	137
Rojko	141
Kralj Vladimir	148
Pozimi	165
Pust	171
Jerica	215, 216, 218
Dom v Mežici	219
Božo in Marija	241
Igor Grudinski	261
Gluhonemci in njih učitelji gradé čebelnjak	262
Roj na čebelarjevi roki. (Šolski upravitelj † Hinko Likar v Gra- hovem nad Cerknico)	262
Čebelnjak v gluhonemnici v Ljubljani. Umetniška priloga k 10. številu.	

*Ena mati — domovina ena,
zanjo žrtev težka ni nobena!*

Štev. 1.—XXVII.

ZVONČEK

September 1925.

Ljubljana.

Pozdravljena, Ljubljana bela,
pod sivi Grad postavljena,
pol vedno moška, pol vesela,
v razvojno pot napravljena!

Vršacev naših sneg in hosta
sosedu zvesta tebi sta
in branita, da megla gosta
z Barjā preveč ne dela zla.

Šent Peter kmetom potrka,va,
Miklavž gosposki nosi glas —
saj taka si, Ljubljana, prava:
po sredi mesto, zunaj vas.

Tam avbe zlate, bele peče,
na oknih nagelj, rožmarin,
tu ljubke deklice šumeče,
možjé resnobe in vrlin.

Tam roka pridna, dobra sreča,
zakladi zemeljskih dobrot,
od tu umetelnost sloveča
v široki svet si krči pot.

Poljá in vrtov zelenjava
ob tebi spleta venec živ,
v cvetočih lelah mesto plava,
a govor ni mu brez kopriv.

Iz strojev tamkaj ropotanja
obeta žuljem se drobiž,
kdor je doslužil, njega v spanja
nevzdrarnost sprejme Sveti Križ.

Kam naši begajo koraki,
gre nam za zdravo rast mladik —
vse strogo to motré prvaki:
Prešeren, Trubar in Vodnik.

Minulost čuva svetle dnove,
ko plamen src in moč besed
podila robstva sta mrakove,
k svobodi dvigala naš svet.

Vrh Grada danes poigrava
z zastavo solnca se smehljaj —
Ljubljana naša, bodi zdrava,
ostaneš naša vekomaj!

E. Gangl.

JOSIP VANDOT:

Kocljeva osveta.

Planinska pripovedka.

Jelici Jesenkovi — v spominček.

PRVI DEL.

1.

udno, prav prečudno je bilo tistega dne Jankovemu Koclju v mladem srcu. Drobní zvonček visoko tam gori v vaškem zvoniku je pel tako grenko in žalostno, da se je topilo Jankovemu Koclju srce in mu je bilo tako čudno v srcu, da se je skoro na glas zajokal. No, Jankovega Koclja pa je bilo vendarle sram, da bi se jokal. Zato pa je stisnil ustna in je šinil dvakrat z roko preko lica. Zasopel je na vso moč in je stopal potem mirno za črno krsto, ki so jo nesli štirje možje pred njim. V tisti krsti je ležala njegova stara mati mrtva, in štirje možje so jo nesli zdaj na pokopališče, da jo zagrebejo tam v črno zemljo. Pomladno solnce se je smejalo z modrega zagorskega neba; sem doli iz zelenih gozdov so se oglašali veseli ptiči, nad brstečim poljem kraj pokopališča pa je prepevalo sto drobnih škrjančkov. Njih glasno petje je preglašalo drobne glasove malega mrtvaškega zvončka, ki je bingljaj in jokaj tam gori v visokem zvoniku.

Jankov Kocelj je gledal ves žalosten v tla in se je ozrl samo enkrat okrog sebe. In je videl za sabo le štiri stare ženice, ki so spremljale njegovo staro mater do črnega groba. Tedaj pa je spoznal svoje veliko uboštvo na tem svetu. Hudo mu je bilo, da ne more preskrbeti svoji ubogi stari materi lepšega pogreba. O, kako naj ga preskrbi, ko ni v njegovi siromašni bajti niti koščka črnega kruha več? A kaj bi šele o cekinih govoril in pa o tolarjih, ki jih ni nikoli nikjer v njegovi bajti! — Še župnika ne bo mogel plačati, ki pokopuje njegovo staro mater; o, plačati ne bo mogel niti drobnega zvončka, ki joče zdaj tam v visokem zvoniku in spremlja njegovo staro mater na zadnji, bridki poti... Pa bi še mislil in govoril o lepem pogrebu? Oj, še Boga naj hvali, da je našel na vasi štiri usmiljene pogrebce, da nesejo zdaj

njegovo staro mater v grob, ki je bil že včeraj izkopan. Resnično — Kocelj naj Boga hvali, da se vrši pogreb tako, kakor se ravnokar vrši. Čemu bi se domišljaj in sanjal o bogatem in lepem pogrebu, ko pa ni cekina nikjer in tudi siromašnega tolarja ni nikjer?

Jankov Kocelj je vzdihnil, in v srcu mu je bilo čudno, tako čudno kakor še nikoli. Še vedno je stiskal ustna in je gledal v tla in je samo globoko sopel. In štirje možje so se kar ustavili pred njim, in Jankov Kocelj se je tudi ustavil. Možje so položili krsto na tla. Župnik je izmolil kratko molitvico; zvonček v visokem zvoniku je zabingljajal in zaklenkal zadnjikrat. Črna krsta se je naglo dvignila, a je že v naslednjem trenutku izginila v črni jami. Lopate so zazvene, zabobnelo je nekaj votlega — in še preden se je Kocelj prav zavedel, že ni bilo črne krste nikjer več in že ni bilo živega človeka več na pokopališču. Sam je stal Jankov Kocelj med mrtvimi grobovi in je strmel ves začuden na svežo, črno prst, ki je zdaj pod njo počivala njegova siromašna stara mati.

Zdaj se mu je zgenila v srcu pekoča boleost, da ga je zbolelo na vso moč. — »Stara mati!« je zaklical na ves glas. »Ali me slišite, stara mati? Sam bom zdaj v bajti in ne bom imel nikogar, ki bi se pobrigal zame... Stara mati, kdo mi bo zdaj kuhal borno kosilce, ko pa jaz prav nič ne znam kuhati? Stara mati, umrl bom v siromašni bajti od lakote in tudi mene bodo prinesli semkaj, tudi mene, ker bom umrl že jutri... Ali me slišite, stara mati?«

No, stara mati ni mogla odgovoriti Koclju, ker je ležala mrtva v grobu. Kocelj pa je bil prepričan, da se odpre zdaj-le zemlja in da stopi iz nje njegova stara mati, ker jo kliče Kocelj tako milo in

lepo. Zato je sedel na sosedni grob in je potrpežljivo klical in čakal. A čakal je zaman. Nič se ni zgenilo po širnem pokopališču. Smrtna tihota je ležala vsepovsod. Le na bližnjem polju so prepevali veseli škrjančki. Dvigali so se s pomladne zemlje in so droboleli vedno lepše in glasneje med iskrečimi žarki, ki so se sipali z modrega neba ...

Kocelj je naposled uvidel, da je vse njegovo klicanje in čakanje zaman. Zato se je dvignil in je stopil še enkrat k svežemu grobu. — »Oj, stara mati!« je govoril in je bil ves žalosten in pobit. »Zdaj vidim, da ste resnično mrtvi. Pa sem že mislil, da vas prikličem, da se dvignete iz strašnega groba. Pa me ne slišite, nočete me slišati, stara mati! Zato pa vem, da bom jutri umrl, ker nimam živega človeka, da bi mi skuhal borno kosilce ... Hudo mi bo zdaj, stara mati, joj, tako hudo!«

Kocelju je silil iz težkega srca glasen jok. A siloma ga je zadržal in se je naglo okrenil. Zbežal je s pokopališča in je tekel vso pot, tekel naravnost do siromašne, lesene bajte, ki je stala tam na koncu vasi. Ves zasopel je stopil v nizko čumnato, kjer je bilo vse razmetano in v neredu. Kocelj je sedel na leseno klop kraj ozkega okenca. Z roko si je podprl glavo in je gledal okrog sebe po čumnati. — »Kaj bo zdaj, kaj bo zdaj?« je premišljal sam pri sebi. »Kdo bo pospravil čumnato, ko je vse tako razmetano po njej? Stare matere ne bo več, in tudi drugega človeka ne bo k meni, da bi mi pomagal ... Hm, najbolje bo, da se kar sam lotim dela. Pa bomo videli, če sem za kako rabo na tem svetu. Mogoče pa sem le in nisem tako bedast in neumen, kakor govore ljudje po vasi ... Poizkusi, Kocelj, hopsasa!«

In Kocelj ni kar nič odlašal. Slek si je jopič in je zavijal rokave svoje prtene srajce. Klobuček je vrgel daleč v kot in se je lotil nevspešnega dela. Delal je naporno, da mu je tekel znoj z obraza. Delo mu je šlo počasi izpod rok. No, vendar pa je tako napredovalo, da je bil Kocelj prepričan, da bo do večera gotov in bo čumnata pospravljena tako, kakor jo je pospravila vsak dan sama stara mati. Bil je tako zatopljen v svoje delo, da niti zapazil ni človeka, ki je stopil kar nenadoma v čumnato. Ustavil se je človek tam sredi; Kocelja je gledal in je naposled zakašljal tako glasno, da se je deček kar prestrašil in se je naglo okrenil. In Kocelj se je čudil tako jako, da niti izpregovoriti ni mogel. Strmel je na moža, ki je stal še vedno tam sredi čumnate in je še vedno pokašljeval. Mož je bil velik in suh. Sključeno se je držal; križaste noge je imel in križaste oči. Brki so mu bili rdeči in rdeče so bile tudi kocine, ki so mu gosto pokrivalo ves grdi obraz. Mož je zamahnil z dolgo roko. Z noge na nogo je stopil in je izpregovoril z debelim, votlim glasom: »Kocelj si ti, Jankov Kocelj, ha? No, ali mi ne boš odgovoril, če te prav prijazno vprašam?«

Kocelj se je zavzel na vsa moč in je zateglo odgovoril: »Kocelj sem, resnično sem Jankov Kocelj — hopsasa ... Pa kdo ste vi, stric,

ki ste tako čudni in neznani. Povejte mi, da bom vedel z vami pošteno govoriti!»

Mož je stopil korak bliže h Kocelju. Križem ga je pogledal in je prav jezno rekel: »Glejte ga nepridiprava! Kako zadirčno hoče govoriti z mano! Pa še ne misli ne, da sem jaz njegov stric in varuh, da sem jaz Janez Frcavec iz Podkuž... Semkaj stopi, nepridiprav! In pokažem ti, kako se pozdravlja strica in varuha! Semkaj stopi, ti rečem še enkrat!«

Bliskale so se možu krive oči, rdeči brki so se mu tresli v hudobni jezici. No, Kocelj ni hotel stopiti bliže, ampak se je odmaknil tri korake nazaj. Mož pa je trikrat opletel s svojimi krivimi nogami in že je bil pri Kocelju. Naravnost za rdeča ušesa ga je pograbil in ga je potresel tako jako, da je Kocelj zavrisnil od bolečine. — »Ha, tako pozdravljaš svojega strica?« je vreščal in je bil od jeze ves rdeč po licu. »Ti vrabec pretkani, ti seme prismuknjeno! Pokažem ti, da boš pomnil, kdaj si prvič videl svojega strica — Janeza Frcavca iz Podkuž... Na tla poklekni in me takoj prosiš odpuščanja!«

»O, nikartel!« je vpil Kocelj. »Oj, ljubi striček, pustite me! Saj vas nisem poznal... Saj bom takoj pokleknil pred vas in vas prosil, da mi ne zamerite... Glejte, tako vas prosim, tako-le — hopsasa...«

In Kocelj je rés pokleknil pred srditim stricem in je dvignil pro-seče roke. Mož ga je brcnil s krivo nogo in je odšvedral potem do klopi, kamor je naglo sedel. Migal je z rdečimi brki in je govoril z jeznim glasom: »Tako je, ti Jankov Kocelj, tako-le je... Na občino so me klicali prej-le in so mi rekli, da te moram vzeti na svoj dom, ker ti je umrla stara mati, a sem jaz tvoj varuh. Pa te ne rabim doma. Kako naj rabim nepridiprava, ki ne spoštuje niti svojega strica in varuha? — Povej mi, ti hudobec, kaj znaš na svetu in česa si se naučil?«

Kocelj se je stisnil k leseni steni, ušesa si je drgnil in v srcu mu je vstajala silna jezica in se je zbudila velika njegova trma. Izpod čela je pogledal svojega strica in je odvrnil: »Česa sem se naučil na svetu, me vprašate? Čemu bi vam skrival in ne povedal? Piščalke sem se naučil delati, lepe vrbove in jesenove piščalke, dokler sem imel pipec. A zdaj nimam pipca, ker mi ga je odnesel pritlikavec Brincelj. Zato pa ne morem nič več delati piščalk... Tako vam povem, stric, da boste vedeli — hopsasa...«

No, stric se je hudobno nasmejal in je rekel: »Bedast si in brez pameti, Kocelj! Saj sem čul na vasi in tudi na občini so mi rekli, da si bedast. Pa zato ti ne zamerim, da govoriš tako bedasto, kakor da si teliček, a ne pobič v svojih letih... Povej, ali znaš pasti krave? Pet jih imam v hlevu in potrebujem pastirja. Ha, ali znaš pasti krave?«

Kocelj je zmigal z glavo in je trmoglavo odvrnil: »Ne znam pasti krav... In kako naj bi jih tudi mogel pasti, ker pa sem bolj zabit in bedast kakor krave? Sami ste rekli tako, stric, sami! In vam moram vendarle verjeti. Ali ni res?«

Mož se je naglo dvignil in je z velikim srdom pogledal na Koclja. »Glej ga, glej!« je dejal. »Pa še muhast hoče biti nepridiprav! O, le čakaj! Izženem ti že vse muhe iz glave. Dobre pesti imam, lep bič in dolgo brezovko doma. Pa bomo videli, če prideš pri meni do tiste pameti, ki te še ni srečala do sedaj. A pri meni te sreča — hehe, že prvi dan te sreča... A zdaj ti povem, da še danes prodam tvojo raztrgano bajto. Pa najsi tudi za samih pet desetih. Jutri pridem pote in te odvedem s sabo že navsezgodaj. Kar hitro zdaj-le poveži culico, ako ti je ostala v skrinji še umazana cunjica. Kar hitro, ti rečem, pobič!«

Koclju je zastalo v prvem hipu srce v prsih. Toda naglo je pre-magal svoj strah. Skrčil je pest že ob sami misli, da bi šel na dom tega krivogledega in grdega strica, ki bo ravnal grdo z njim in ga bo nemara pretepal od jutra do večera. Zato pa je cepetnil nevšečno z nogo in je zavpil skoro na ves glas: »Ne boste, ne boste, vam rečem — hopsasa! Ne pojdem z vami, naka — še zanalašč ne pojdem! Ta bi bila lepa, da bi se dal od vas pretepavati... Nikamor ne pojdem,

vam rečem! Zato ne pojdem, ker ste hudobni in grdi, da se pred vami lahko pokriža celó sama teta Anjara Panjara... Le recite in napravite, kar hočete! Ne grem z vami... ne grem... ne grem, vam rečem!»

»Kaj?« je zarjul krivogledi stric Frcavec. Strahotno je opletnil s križastimi nogami in je skočil naprej, da bi pograbil Koclja in ga pošteno zmikastil. A Kocelj se je bliskoma odmaknil; stric je zagrabil za prazni zrak; omahnil je in je telebnil z vso silo na trda tla.

»Hopsasa!« je zavpil Kocelj in se je zasmel. Urno je šinil k durim, čez prag je skočil in je zdrvel preko ceste. — »Ne bo me, ne bo me, ne bo me!« je govoril in je tekel na vso sapo preko polja. Tam pa se je potuhnil za širok plot in je gledal skozi ozko špranjo in čakal, kdaj se prikaže krivonogi stric Frcavec. Pa ni čakal dolgo časa, zakaj hipoma je stopil iz bajte sam stric Frcavec in je naglo opletal po cesti z dolgimi, suhimi nogami. Urno je šel po cesti in je kar nena doma izginil za prvim vogalom. — Kocelj se je oddahnil, ko ni videl strica nikjer več. »Nasukal sem ga, pošteno nasukal!« je veselo pomislil. »Zdaj beži lepi stric; naravnost v Podkuže hiti in ga ne bo nikoli več v Kocljevo bajto...«

Toda Jankovemu Koclju je šinila v glavo težka misel, da se je deček kar za glavo pograbil. — »Kaj, če stric ne gre domov?« si je dejal v strahu. »Kaj, če dirja zdaj naravnost na občino? Pa se povrne z županom in biričem. In me pograbi in zvežejo kot razbojnika in me siloma odvedejo odtod... Poskoči, Kocelj — hopsasa, poskoči, če ti je življenje količkaj ljubo! In beži, Kocelj, in skrij se!«

Pa se Kocelj resnično ni prav nič obotavljal. Zdrvel je preko polja nazaj do ceste. A ni se ustavil tam, ampak je stekel do bajte. Urno je zaloputnil duri, jih zaklenil in vtaknil ključ v žep. Že se je okrenil, da bi bežal dalje preko travnika in še dalje v prostrani gozd, ki se je širil in vzpenjal ob visoki gori. A tedaj je zavpil nekdo za njim in je poklical njegovo ime. Prestrašil se je Kocelj in je mislil, da se je krivonogi stric povrnil. Zato se je naglo obrnil in se je ustavil. A ni ga klical stric, klical ga je samo vaški pismonosec, ki je stal tam na cesti in mu je kazal beli list. Jankov Kocelj se je začudil in se skoro ni upal stopiti tja na cesto. Pismonosec pa mu je migal neprestano z roko. »Sem stopi, Kocelj!« mu je zavpil še enkrat. »Pismo imam zate, čedno pismo. Iz mesta je prišlo davi, naravnost iz mesta... Ali slišiš? Sem stopi in ne zijaj tako bedasto!«

»Oj, hopsasa!« se je čudil Kocelj na vso moč. »Pismo sem dobil, pa še celo iz samega mesta sem ga dobil... Prebita reč! Pa kdo naj mi piše iz mesta? Saj me nihče ne pozna v mestu in tudi jaz nikogar ne poznam... Če je le res? Če se niso nemara na pošti malo zmotili? Pismo — Jankov Kocelj, pa pismo! Prebita reč in stokrat na glavo postavljena — hopsasa, ti rečem!«

STRIC PAVLE:

Izprehodi po Beogradu.

1. NA TERAZIJAH.

Terazije so srce Beograda. Nikdar niso prazne. Vedno se tu srečavajo ljudje, hodeč za svojim poslom širom po Beogradu, tiho drve avtomobili, električna železnica drdra — vedno je tu šum in pisano vrvenje.

Najživahnejši del mesta je to, odkoder izvirajo ulice na vse strani. Proti severu prehajajo Terazije v ulico kneza Mihajla, na jug se odpira široka, ravna ulica kralja Milana; nizbrdo se spuščata z njih Balkanska in Prizrenska ulica, na drugi strani prideš v Kolarčevo in Skopljansko ulico in v Kajmakčalan, ki je začetek ulice kralja Aleksandra. In iz ulice v ulico se preliva promet preko Terazij.

Terazije imenuje ta prostor domačin in za njim tujec, a marsikdo, ki ga tako naziva, niti ne ve, da je to po uradnem zapisu Prestolonaslednikov trg. Novo zaznamovanje ni moglo zabrisati starega imena, čeprav že domači mlajši rod ne ve več za stare Terazije, za tisti veliki stari turški vodnjak, ki je stal tu in se tako imenoval in ki je s svojo vodo edini napajal okolico daleč na okrog. Okolo tega vodnjaka je bilo vedno polno sveta: s sodci so prihajali po vodo in žene s »testijami« — lončenimi vrči; stali in čakali so, da pridejo na red; glasen in pisan svet v narodnih nošah. Vodnjaka ni več. Zasuli so ga, da so mogli pozidati na prostoru ta lepi trg, njegovo veliko kamenito ograjo so spravili v Topčider in jo postavili kraj cerkve, in na starih Terazijah ni ostalo od njih nič drugega kakor ime in staro vrvenje.

Prestolonaslednikov trg se razteza podolgovato od severa proti jugu, v njegovi širini do 100 m pa držita preko njega dva široka koloteka, med katerima je podolgovat ograjen nasad. Po desnem se pomika vozni promet iz Milanove ulice proti Mihajlovi ulici, po levi strani se vrača odtod. Avtomobili vozijo strogo v tem redu, električna železnica in vsa ostala velika in mala vozila se morajo ravnati po tem predpisu.

Ob vsej živahnosti vlada tu red, mirno prekoračiš živi trg, samo da veš, od katere strani sme priti voz in da se zavaruješ proti tej strani. Venomer pa te svare tudi tuleče avtomobilske trobke in zvonec električne železnice, izvošček te opozori še s klicem »Čuvaj!«

Dasi je trg živ ves dan, se prične prava živahnost na njem šele proti večeru, ko so visoka poslopja na spodnjem delu vrgla preko njega svoje sence. Sedimo za mizo na pločadi pred veličastno kavarno

»Moskvo«, najlepšo beogradsko kavarno, in pustimo očem, da se nagledajo tega življenja! Naročimo si ledeni malinovec ali mrzlo limonado, jo počasi srkamo, obenem pa gledamo.

Pred nami je velikomestno šetališče. Mladina čeblja mimo nas in se smeje, starejši hodijo umerjeno in se živahno razgovarjajo. Pred vso veliko kavarno postavljene mize se počasi polnijo, polnijo se tudi one pred slaščičarno malo više proti Milanovi, pa one pred restavracijami na drugi strani Terazij. Tam so okrog ene posedli gospodje

Terazije — Moskva

napetih usten in se razgovarjajo nemško ali madžarsko; židje so, ki so jih opravi privedli v Beograd. Za drugo so sedli možje s fesi na glavi; kaki muslimanski begi iz južnih krajev ali muslimanski poslaniki so; med njimi je tudi star hodža, ki ima fes ovit z zelenim turbanom. Visokostasi Črnogorec v narodni noši, bogato izvezeni z zlatom, ima svojo družbo; resno mu je lice in redke so njegove besede. Tam od druge mize nam udarja na uho mehka ruska govorica, ženski in moški glasovi. Kdo ve, kakšni nekdanji ruski velikaši so to, ki jih je revolucija pregnala iz domovine in so našli v Beogradu svoje zatočišče. Mnogo je teh pregnancev v Beogradu, mnogo vidiš po mestu ruskih uniform, Rusinje često v ponošenih oblekah, ki še kažejo, da so gledale nekdanj boljše dni. Postrešček z očali na nosu, ki stoji tam pred Moskvo, je Rus; prodajalec časopisov, ki je raz-

grnil svoje liste — srbske, ruske, francoske, nemške — na stopnico pred palačo Moskve, je Rus. Po pisarnicah jih srečuješ, trgovinice in bazarje so otvorili, vsakega posla so se lotili, da žive skromno življenje in sanjajo o dneh, ko so bili še gospodje, velikaši, ruski oficirji in upajo na povratek carja v sveto Rusijo.

Stari (spredaj) in novi (zadaj) dvor

A ne zamislimo se ob tem pregledovanju! Življenje vrvi mimo nas, vozovi, avtomobili. In vse tiho, brez trušča. Saj so kolovozi tlakovani z lesenimi kockami. Te gluše hrup, ki bi ga sicer povzročala vozila, branijo pa tudi, da bi se dvigal od tal prah ali se narezalo blato.

Kakor pa je to življenje pred nami velikomestno, sam pogled preko Terazij nam pove tisto, na kar naletimo v Beogradu vsak čas:

da je Beograd mlado mesto, ki raste in se razvija. Dočim sedimo sami pred visoko palačo, se vrste na drugi strani Terazij nizke, največ celo pritlične hiše, stare kakih šestdeset let, iz tistih časov, ko so začeli postavljati prve hiše ob tem trgu. Kako dolgo še ostanejo tam ob večnem prenavljanju in stalnem naraščanju Beograda? Kako dolgo bo še posetnik Moskve imel tako odprt pogled na vso kupolasto streho nove Narodne skupščine, kakor mu ga dovoljujejo danes še ta nizka poslopja?

Pa naj se pozidajo okrog Terazij še take palače, vedno ostane ta prostor med najlepšimi in najbolj odprtimi; sredina Beograda je tu, srce njegovega življenja...

Sence preko Terazij se zgoščujejo bolj in bolj. V Beogradu se hitro znoči, komaj je zašlo solnce, komaj je šel preko nas mrak, je noč. A ne temna. Velike obločnice nad trgom se užgo in razsipljejo po njem žarko električno luč. Tedaj pa se oglasi iz Moskve godba, godba gre preko trga iz sosednjega hotela Balkana in z one strani iz hotela Pariza. A kakor so glasne, se ne motijo med seboj, zakaj trg je preveč prostran, da bi se glasovi mogli mešati na njem.

Kakor hitro se je znočilo, pa začno izginjati s Terazij množice. Šetalcı se izgublajo, polne so le še mize na pločadi; a tudi te ne dolgo. Beogradčani se zgodaj odpravljajo spat in beogradske ulice so zvečer kmalu prazne.

In tudi Terazije, te ves dan žive in pestre, so kmalu mrtve in mrke. Taka je slika na njih dan za dnem, večer za večerom; poleti, ko žge nanje vroče južno solnce in šele večer prinaša malo hladu; pozimi, ko brije preko njih mrzla »košava«. Tudi ta mrzli veter ne prepodi izprehajalcev, le miz ni na pločadi in vrata in okna po lokalih se tesno zapirajo, da mu ubranijo vstop v kavarne in gostilnice.

2. ULICA KRALJA MILANA.

Ako hočemo stopiti po Beogradu, da si ga ogledamo, je najbolje, ako se snidemo na Terazijah in se od tu odpravimo po mestu. Za danes se obrnimo proti jugu, na ulico kralja Milana ali kratko: v Milanovo, ki nosi svoje ime po predzadnjem srbskem vladarju iz vladarske rodovine Obrenovićev.

Velik del te ravne, široke ulice leži pred nami že, ko se obrnemo vanjo; malo dalje pa se nam odpre cela, dolga in gladka v ravni črti. Tudi ta ulica je tlakovana z lesenimi kockami, ob hišah pa je široka, gladka pločad. A preden se odpravimo po njej, se obrnimo še na ono kupolasto streho novega poslopja Narodne skupščine, ki smo jo že omenili.

Jutranje solnce zlati njeno veliko bakreno kupolo, ki jo obkrožajo še štiri manjše. To stavbo, ki bo med največastnejšimi v Beogradu, šele sedaj dovršujejo, čeprav so jo začeli zidati že l. 1911. Balkanski

vojni, ki ju je kmalu zatem bojevala Srbija za svojo popolno osvoboditev izpod turškega jarma, pa svetovna vojna, ki je tako strašno divjala polnih pet let preko Beograda, so prekinile nadaljno graditev. Namenjena od kraja le srbskim poslancem, bo sedaj zbirališče odposlancev Srbov, Hrvatov in Slovencev, da se bodo shajali v njej k delu za blagor uedinjene naše domovine.

Aleksandrova ulica — vseučiliška knjižnica

Nova Narodna skupščina leži ob najdaljši beogradski ulici, ob ulici kralja Aleksandra. Dolga je nad tri *km*, ne kaže pa še nikakih zanimivosti. Premlada je in še vsa v razvoju; a videti je, da bo imela ta ulica v svoji veličastni širini in ravnosti bodočnost. Danes ima še prostor za dirkališče; ko se dvignejo ob njej stavbe, bo pozidan tudi ta prostor. In docela bo izginilo tudi »staro groblje«, ki so ga že morali opustiti ter prenesti pokopališče dalje proti Dunavu, a že tam grozi naraščajoče mesto, da ga objame. Nam pa je dovolj, da smo Aleksandrovo le omenili; Beograd je preobsežen, da bi prehodili vsega in si vsega ogledali natančno; predolgo bi trajalo; dovolj nam bodi, ako vidimo v njem najvažnejše in najznačilnejše stvari.

Obrnimo se zato v Milanovo, ki je pač najodličnejša v Beogradu. Na tem njenem koncu, kjer stopamo vanjo, so nizke hišice, ki so po Beogradu izza prejšnjih dni vgnezdene med novodobne palače, že prav redke, a še tiste, ki so ostale, imajo moderno zunanje lice.

Od palač pa zavzema v ulici prvo mesto kraljev dvor, do katerega dospemo kmalu od kraja ulice na levi. Stari dvor, stražno poslopje v

ozadju in novi dvor narejajo velik polkrog, ki ga izpolnjujejo nasadi krog vodometa. Železna ograja, ki zapira ta polkrog proti ulici, je vsa prepletena z belimi vrtnicami. V starem dvoru je svečanostna dvorana, in poleg neizpremenjene sobe kralja Petra I. drugačni, manj uporabljeni prostori; v novem dvoru stanuje v prvem in drugem nadstropju kraljeva družina, spodaj pa so dvorni uradi. Kakor da se je za svojo cvetno ograjo umaknil pred živahnim vrvenjem na Milanovi, stoji dvor miren in veličasten sredi velikomestnega hrupa. Dočim na nasade v ospredju solnce ves dan siplje svoje vroče žarke, mečejo na poslopja visoki vrhovi lip in divjih kostanjev goste sence in jih ovijajo v svoj hlad. Iz ulice vidiš stalno stražo za velikimi železnimi vrati, svet pa hiti mimo po svojih opravkih.

Predsedstvo vlade (levo) — novi dvor (desno)

Zagledali smo se v dvor in kar pozabili, da smo šli od Terazij sem že mimo dveh ministrskih palač, še preden smo dospeli do dvora. Na levi, skoro tik pod starim dvorom, nam je skoro neopaženo ostalo ministrstvo pravde, na desni pa mala, a lična, v mavričnem slogu zidana palača ministrstva prosvete. V vrsti hiš in palač se nam izgublja znamenitejša poslopja, korak pa se nam zaustavi, ko hočemo nadaljevati svojo pot po ulici. Na desni strani pod novim dvorom je pred veliko palačo s kupolasto streho na oglu vrsta avtomobilov. Tu je predsedstvo vlade. Avtomobili pred palačo nam pripovedujejo, da so se gospodje ministri zbrali na ministrsko sejo. V tej palači ima svoje prostore tudi zunanje ministrstvo.

Še nekaj korakov dalje, pa nam Milanovo skoro pravokotno preseka široka, kakor z ravnilom potegnjena ravna ulica Miloša Velikega, ki je po svoji legi gotovo najlepša ulica Beograda. Od Milanove se polagoma spusti nizdol, potem pa se vzpne, da se prevali za novim klancem, da je videti, kakor da se je izgubila nizbrdo, ki se dvigne

zopet v novi mestni predel po brežuljku Senjaku. Prezanimiva je ta ulica, da ne bi stopili nekaj korakov po njej. V prijetni senci med pločadjo in vozno cesto, ki jo na obeh straneh omejuje tir električne železnice, stopamo po tej, do 30 m široki ulici. Prvo, zgodovinsko znamenito poslopje bi v njega skritem zatišju skoro prezrli. Pod prvo palačo na desni je v zelenju nizka, pritlična stavba, kjer nam napis na njej pove, da ima v njej svoje prostore narodno obrambna zveza »Narodna Odbrana«. Do svetovne vojne pa je to bila Narodna skupščina. Tu so se zbirali narodni poslanci kraljevine Srbije, tu so se posvetovali in sklepali o balkanski vojni, ki je l. 1913. prinesla južnim pokrajinam naše države osvoboditev izpod turškega jarma, tu so sklepali o zahtevah bivše Avstrije, ki je l. 1914. prisilila malo Srbijo v

Miloševa ulica — Vojna akademija

vojno, ki je skoro vsemu svetu prinesla toliko grozot, a nam končno dala osvobojenje in uedinjenje. Danes stoji to zgodovinsko poslopje pozabljeno v svoji skromni zunanosti in nepoučeni tujec se niti ne ozre nanje s kakim zanimanjem. Njegovo oko bo prej počivalo na palači na levi, na poslopju gradbenega ministrstva; poiskalo si bo široko dvorišče, ki se takoj dalje razprostira pred sedanjim začasnim poslopjem Narodne skupščine; ali pa na desni veliko zgradbo Državnega Sveta in Glavne kontrole, naših obeh najvišjih državnih uradov. Naprej od teh dveh zidajo sedaj novo palačo finančnega ministrstva in še nekaterih drugih, na drugi strani preko ulice pa so obsežna vojaška poslopja, ki jih Nemanjina ulica loči od Vojne akademije, šole za

bodoče oficirje. Ako omenimo še etnografski (narodnopisni) muzej takoj pod to, smo našli vsaj najvažnejše znamenitosti z Miloševe ulice.

Vrnimo se na Milanovo, da si z nje ogledamo nadaljno okolico. Ko stopamo proti njej, se nam oko zaustavi na poslopju, zidanem iz samega marmorja in okrašenem s kamenitimi kipi in izkleski; to je palača Jadransko-podunavske banke, ki gre o njej glas, da je zdaj najlepša palača v Beogradu. Vzlic lepi zunanosti pa je palača okusno preprosta.

Ulica kralja Milana

Nadaljna pot v Milanovi očesu ne nudi posebnosti, ako izvzamemo lepi Oficirski dom na desni; pogled se marveč napaja na odmerjenosti ulice, ki gre v odprto ravni črti in se ob koncu polagoma dviga v novo ulico. Tak je Beograd: povsod se ti oko zagleda naprej, zakaj vedno in vedno najdeš lepoto v njegovem položaju in njegovi sorazmernosti, pri tem pa ti izginjajo iz vidika male zgodovinske in druge znamenitosti, ki se zmeniš zanje le, ako si o njih poučen. Tako smo baš kar šli od Oficirskega doma dalje mimo nizkega, dolgega, sivega poslopja, ki mu ne opaziš niti malih oken pod ostrešjem. Videti je kakor kako zapuščeno skladišče, v resnici pa se vso zimo večer za večerom zbirajo v njem ljudje, ki se zanimajo za gledališko umetnost. To je »maneža«, stara jahalnica, ki so priredili v njej lepo gledališko dvorano, ko Beograd še ni imel posebne gledališke zgradbe. Ker pa je eno gledališče za Beograd premalo, je ostala tudi dvorana v »maneži«, da služi svojemu namenu.

Nekaj korakov dalje je nad ulico Cvetni trg. Tu je »mala pijeca« — tržišče, vsako dopoldne polno zelenjadarjev in mesarjev, prodajalcev sadja in raznih prikuh; tu si kupujejo vsakodnevne kuhinjske potrebščine gospodinje skoro iz vsega južnega mestnega dela.

Še malo in prehodili smo nad en km dolgo Milanovo ulico. Pred nami je visoko poslopje, zidano v obliki prisekanega trikotnika: hotel Slavija, najstarejša zgradba v tem koncu. A če pravimo o zgradbi, da je najstarejša, ne smemo misliti, da je to kako staro poslopje. Stoji komaj dobrih štirideset let, a takrat je bilo postavljeno v popolno samoto. Kjer se iz Milanove danes od leve proti desni cepijo v bregu ulice Makenzijeve, Svetosavska in Šumadijska, so v tisti dobi še drli

Ulica kralja Milana — pogled izpred Slavije

nizbrdo divji hudourniki in širok potok se je razlival na današnjo Milanovo ter se zaustavljal v močvari, kjer stoji danes kraljev dvor. Ko je v tej močvari, na mestu, kjer so danes dvorske stražnice, koncem tridesetih let sezidal prvo hišo Beogradčan Stojan Simić, se je ves svet čudil njegovi neumnosti, da si gre staviti dom v tako puščo in močvaro in še tako »daleč od mesta«. A mesto se je jelo samo približevati Simićevi hiši, in mestna občina je v želji, da mesto razširi na to stran, svet dajala zastonj vsakomur, ki ga je le hotel; samo ograditi ga je moral ob svojem strošku. Takrat se ga je marsikdo branil; Beograd pa se je začel širiti na to stran hitro po tem, ko je država odkupila Simićevo hišo ter jo preuredila v »konak« — knežji dvor, kamor se je vselil okrog l. 1843. knez Aleksander. Nekaj let za tem je že stal »mali dvorec« tam, kjer je danes stari dvor. V njem so bili prvi državni uradi.

Dasi je preteklo od vsega tega početka Milanove ulice komaj nekaj desetletij, ni več videti nje razvijanja, niti ni videti na ulicah izza Slavije, da so ta pota utirali hudourniki. O vsej tedanji dobi ni več ne duha ne sluha, o njej pripovedujejo le še stari Beogradčani, človek pa skoro ne more verjeti, da je bilo v tako kratki dobi mogoče ustvariti tako mesto. In vendar — še češče bomo imeli priliko videti, da Beograd hitro raste in se hitro razširja. —

Ker smo že na tem kraju mesta, ne bo odveč, ako gremo še nekaj korakov dalje.

(Dalje prihodnjič.)

Dr. FR. ZBAŠNIK:

Kateri je bil pametnejši?

Pavle je že zopet — kakor že tolikrat — nagajal mlajšemu bratcu, ki je bil še jako majhen in tudi še precej neroden. Oponašal ga je, kako hodi, in osle mu je kazal. Stanko pa je jokal in kričal, ker si napram starejšemu in močnejšemu bratu ni mogel drugače pomagati.

Mati, ki je na Stankov jok prihitela iz veže, se je razhujala nad Pavletom: »Ne cveli ga vendar! Ali ti nisem že stokrat rekla, da mu daj mir? Le čakaj me, po šibo pojdem in natepem te, ti nepridiprav ti! Pa tudi tebe bom, Stanko, da veš! Kaj se ti je treba vedno cmeriti! Saj se dereš, kakor bi te kdo iz kože devall!«

»Če mi pa zmeraj nagaja!« se je izgovarjal Stanko.

»Kaj pa se meniš za to, če ti nagaja! Stran pojdi od njega, kadar te draži! Če bo videl, da se nič ne zmeniš za to, se kmalu naveliča!«

To si je Stanko zapomnil. In komaj je čakal, da bi dobil priliko in bi Pavleta izplačal. Ker se ga pa Pavle le predolgo ni lotil, je stopil sam k njemu in mu rekel: »No, pa mi nagajaj!«

Pavle si materinega opomina nemara ni preveč k srcu gnal, ali pa je nanj celo pozabil, zakaj bil je takoj pripravljen, da izpolni Stankovo željo. Pritisnil je palec desne roke na nos, z drugimi prsti je pa migal proti Stanku, rekoč: »No, Stanko, ali veš, kaj to pomeni? To pomeni, da si ti osliček!«

Stanko pa ni črhnul na to nobene besede. Zasukal se je temveč tiho na okrog in ponosno odkorakal proč od brata. Pavleta je to osupnilo in začuden je zrl za Stankom.

Čez nekaj časa pride Stanko drugič k njemu in zopet ga nagovarja: »No, Pavle, pa mi zopet nagajaj!«

Pavle pa je bil v veliki zadregi. Vedel je, če bi kaj naredil, pa bi mu Stanko smeje zopet hrbet obrnil. Jezilo ga je to. Ali se mar ne

pravi to norčevati se iz človeka? In gre k materi in zatoži Stanka: »Mati, Stanko mi vedno nagaja!«

Mati pa, ki je slučajno videla vse, kar sta imela pred kratkim Pavle in Stanko med sabo, se začudi: »Ali Stanko da ti nagaja? Kako to? Na kak način?«

»Pravi, naj mu nagajam!«

»No, in ali mu nisi?«

»Nel«

»Pa zakaj ne?«

»Ker nočem, da bi se mi smejal!«

»Pa se ti je vendar smejal! Ali misliš, da nisem zapazila, kaj se je godilo prej med vama? Pošteno se ti je maščeval! Lahko te je sram, da je Stanko, čeprav je toliko mlajši, pametnejši od tebe!«

Proti Stanku pa, ki je bil med tem pristopil, je rekla mati: »Stanko, le vedno tako! To se ti v življenju gotovo še dostikrat pripeti, da se ti bo kdo rogal, ti pa se nikar ne jezi, ampak mirno se obrni stran, kakor si se obrnil prej od Pavleta, ko ti je kazal osle. S tem dosežeš, da se bo jezil oni, ki je hotel, da bi se ti!«

Stanko je bil vesel, da ga je mati pohvalila. Pavleta pa je bilo res sram, da se je bil dal Stanku tako speljati na led. Zapomnil si je zdaj tudi on materine besede. Stanko je imel poslej vedno mir pred njim. —

Napočil bo veliki dan . . .

*Napočil bo veliki dan,
ko se z vojščaki kralj Matjaž
predrami iz stoletnih sanj.*

*Premagal bo sovraže vse,
odrešil brate prek mejá
iz robstva temnih, mračnih dni.*

*Kot božji vrt se zdela boš
tedaj mi, rodna zemlja . . .*

Lado Jerše.

JANKO LEBAN:

Razbita skriljna tablica.

em, mladi učenci, da boste začudeno povpraševali: »Kaj pa je to — skriljna tablica?« — Potrpite malce! Takoj vam pojasnim! Vidite, takrat, ko sem jaz stopil v prvi razred goriške normalke, učenci še nismo poznali tako zvanih zvezkov, kakor jih rabite dandanes vi. Tudi smo imeli malo učnih knjig. Pisali smo s pisalom na skriljne tablice, t. j. na kamenite ploščice, ki so bile obrobljene z lesenim okvirom. Gospod učitelj nam je naloge zapisoval na veliko tablo, a mi smo jih prepisovali na skriljne tablice. Doma smo jih izdelali ter drugi dan pokazali gospodu učitelju. Tako je torej bilo, ko sem jaz hodil v prvi razred ali v polentarijo med polentarje, kakor so nas takrat imenovali take »učenjake« v Gorici.

Moj součenec je bil Frtičarjev Miloš, sinček našega imovitega soseda. Skupaj sva hodila v šolo in iz šole domov. Nič napačen ni bil naš Miloš, samo živ kakor poper in imel je svoje muhe, da je bilo težko z njim občevati, kadar so se ga lotile! Imel je starega očeta Urbana, dobrega starčka, ki ga je obsipaval z vsakovrstnimi dobrotami. Tudi lepo skriljno tablico mu je kupil stari Urban, vse lepšo, kakor smo jih imeli mi drugi polentarji.

In nekega dne sva se vračala s Frtičarjevim Milošem proti domu. Prišedši domov, je Miloš pogledal na napisano računsko nalogo na tablici. In teh računov kar ni mogel doumeti. Zato ga primejo stare muhe, loti se ga stara jezica in — bumf! — vrže tablico z vso silo v kot. Skriljne tablice pa so bile lahko zdrobljive in zato ni čuda, da se je tablica zdrobila na sto kosov....

Ropot privabi mater v sobo, in ko vidi, kaj se je zgodilo, poseže takoj za zrcalo po leskovko. »Ti lahkomišelní otrok, kako moreš vendar biti tak! Nisi vreden, da ti je stari oče kupil lepo tablico!« In takoj je leskovka zapela svojo žalostno pesem na Miloševem telesu. Jokaje se je Miloš opravičeval: »Poslušaj vendar, mama! Računska naloga je bila od sile težka, da je nikakor nisem mogel rešiti!«

»In zato pa si moral tako zdivjati ter svojo jezico spustiti na nedolžno tablico?! Čakaj, jutri si boš moral kupiti novo tablico, a to z denarjem, ki ga imaš v hranilniku!« — To rekši, je mati nevoljna zapustila sobo.

Ko se je zvečerilo, je prišel stari oče. Ta je navadno vedno Miloša objel, ga božkal ter dečku stisnil v roko kaj dobrega in sladkega. Seveda mu je Miloš prej moral povedati, kaj se je v šoli učil in mu pokazati nalogo. Ko pa Miloš danes ni mogel staremu očetu ničesar

pokazati, je bil starček čudovito mrzel. Dečka ni pozval k sebi niti mu ni pogladil kodrastih las. Tudi to, kar je starček imel pripravljenega v žepu za Miloša, ni prišlo na dan. To je še dobro, da Miloš ni videl in vedel, kaj je stari oče imel v žepu, ker sicer bi se gotovo pokesal, to vam povem! Imel je pa starček v žepu troje hrušk, tistih medenk, ki jih je Miloš tako rad jedel! —

A to ni še vse, kar je Miloša slabega zadelo po nepremišljenem delu! Drugo jutro je sicer kupil novo tablico, pa kaj, ko naloge ni imel, da bi jo rešil. Poizkusil je sicer sestaviti črepinje stare tablice, pa ni šlo in ni šlo! Kaj bi bil vse dal, ko bi mu kdo mogel sestaviti staro tablico! Šel je torej v šolo — brez naloge! Bil je sam, ki naloge ni imel. Seveda je bil strogi gospod učitelj hud in posadil je Miloša samega v zadnjo klopo. Kolika sramota za dečka! —

Toda Miloš se je pokesal in sčasoma poboljšal, in gospod učitelj mu je dovolil, da se je vrnil na prvotno mesto v šoli. Tista nekdanja jezovitost je Miloša popolnoma minila. Večkrat pa se je še spomnil na razbito skriljno tablico. Ta je bila povod njegovemu poboljšanju. Odslej so vsi radi imeli Miloša: svojci, gospod učitelj in mi, njegovi součenci!

Pesem mladosti.

*Mogočna in silna je pesem mladosti
in sladki in mili so njeni glasovi;
turobna in plašna je pesem starosti
in hladni in mračni so njeni grobovi.*

*Zadoni, zadoni v svoj zlati blagdan,
odjekni, odmevaj čez goro in plan,
od zemlje do néba v vsej svoji prostosti,
o pesem življenja, o pesem mladosti!*

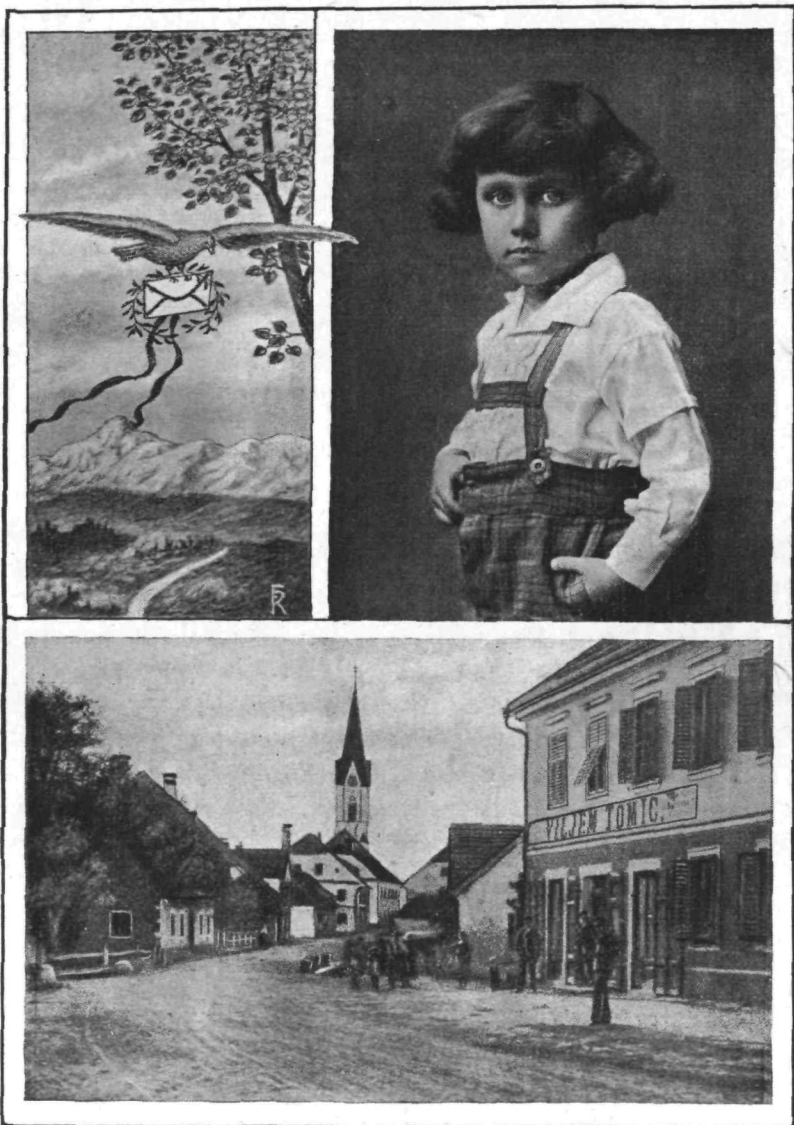
*Zazveni, zagrmi, zavriski, zapoj
v vseh strun melodijah čez ves nepokoj,
čez svet in do dna vseh tajnih globin,
do brezna puščav, do morja temin!*

*Razlegaj do zadnjih neskončnih se dalj,
preruši vso bol, vso tesnobo, vso žal,
ki joče iz strun žalostinke starosti —
ti pesem življenja, ti pesem mladosti!*

Miroslav Kunčič.

Mlad narodni junak.

»Iz sela sem trebanjskega,
ej, to lep kraj je na Dolenjskem!
Na Češkem očka je domá,
a mama nekje na Slovenskem.

Sedaj pa smo Slovenci vsi,
saj le slovensko govorimo;
za narod smo navdušeni,
bodočnost slavno mu želimo.

Jaz Borček sem, starejši brat
František je in mlajši Vojček;
oba imam presrčno rad,
a mama pravi Vojčku »mojček«.

Vsi trije čislamo močno
Sokole, narodne vojake;
ko zrastemo, pa se s krvjó
zapišemo med te junake.

Bolnike zdravi atek naš,
jaz narodni jurak posfanen,
ne bom praznilec vinskih čaš,
jaz trezen in krepak ostanem.

Z glavico bistro in z roko
junaško hočem se boriti
in bedne brate za mejó
iz sužnosti osvoboditi!

To pravil mi je Borček sam,
prišedši na obisk v Ljubljano,
a jaz zdaj to povem še vam
za zgled in v izpodbudo rano.

Da lažje mi verjamete,
podajam tu njegovo sliko.
Kaj ne, kako zavestno zre
in res obeta nam veliko!

Podoba druga kaže dom
sedanji našega junačka,
ki tamkaj rad še s kužetom
in z mucikami se igračka.

Na tretji sliki iz deljav
pa sokol čez goré prinaša
od bratov žalosten pozdrav,
ki v robstvu vsak jim up ugaša.

Fr. Rojec.

M. J. ZALESKA:

Prisluškovan razgovor.

Iz poljščine poslovenil Vinko.

oliko nepotrebnih stvari je na tem svetu — je govorila štoklja, resno stoječ na eni nogi ob bregu potoka. — Čemu na primer vsa ta drevesa, ki rastejo po gozdih, zelišča in cvetice po travnikih in žito na polju? Ali ne bi bilo lepše, da bi vso zemljo pokrivala prekrasna močvirja in mlake, polne žab in drugih plazilcev? Tedaj bi rod štokelj plaval v razkošju! Ne vem res, zakaj ni gospod Bog tako uredil sveta.

— Kaj blebetaš, neumna štoklja! — se je odzvala čaplja, potrešajoč s perjanico. — Gozdi in travniki so res nepotrebni, pa tudi mlake ne prinašajo nobene koristi. Lepše bi bilo, ako bi reke in potoki žuboreli po vsej zemlji drug poleg drugega, ker v takih globokih vodah je vedno dovolj rib vsake vrste.

— Nič nisi modrejša od štoklje — se je oglasila vrana, sedeč na veji. — Drevesa so potrebna, ker kje bi mi gozdni ptiči gradili svoja gnezda? Jaz bi se prav nič ne jezila, ako bi se vse reke posušile, da bi bilo le v kakih potočkih malo vode za žejo. Cvetice po travnikih so res brez vsake koristi, žitno polje je pa koristno, ker prinaša okusno zrnje. Jaz pravim, da so od vsega najpotrebnejši črvi in mrčes, in hotela bi, da bi bilo tega povsod dovolj.

— Čuden okus imaš, draga vrana — se je obregnila prezirljivo štoklja — in pravim, da ta mrčes samo prostor krade na svetu.

— Kaj vse blebetajo ti neumni ptiči — je šepnila lisica, skrita za grmom — žabe, črvi, ribe, golazen — vse to ni čisto nič potrebno! Tudi žito in trave bi lahko izginile s površja, jaz bi ne žalovala za njimi, samo da bi bilo mnogo ptičkov, posebno pa okusnih in mastnih kuric, prepelic in jerebic. Ah, tega je res malo premalo. Ne vem,

zakaj ni gospod Bog tako uredil sveta, da bi ptiči povsod krožili v velikih jatah, da bi se mogla poštena lisica lepo pokrepčati. In če bi še ti ptiči ne imeli kril in bi se dali laže uloviti, to bi bilo šele lep!

— Kako je mogoče izblebetati tako neumnost — je zabrenčal rjavi hrošč — to je res, da so ptiči popolnoma nepotrebni na svetu; oni najbolj preganjajo uboge žuželke. Najbolje bi bilo, da bi vsi izginili s sveta. Zemlja bi bila potem prekrasna, ko bi bila vsa obrasla s prekrasnim listnatim drevjem in cvetočim grmovjem, samo da bi se ne zalegle v njih kake grabežljive stvari. Tedaj bi bilo prijetno in lepo hroščem na svetu.

— Dobro govoriš — je pritrdila čebela — toda jaz bi hotela, da bi imela drevesa in grmovje namesto listja samo cvetje; potem bi se dalo delati med, od listja pa ni nobene koristi in lahko bi živeli brez njega. Travniki, na katerih cvete mnogo cvetic, so veliko koristnejši kot zeleni gozdovi.

Mlad pastirček je dremal pod drevesom na robu gozda blizu potoka in v snu slišal ta pogovor. Ko se je pa zbudil in si otrl oči, se je začel smejati, da bi bil skoro počil od smeha.

— O, to bi bil svet zares lep — je govoril pastirček — ako bi hotel Bog vsakemu teh sitnežev ugoditi! Kako podlo je misliti samo o sebi in o svojih koristih! Štorklja ne razume, da bi zmanjkalo tudi žab, ako bi ne bilo mrčesa, ker one se s tem največ hranijo. Vrana ne ve, da bi žuželke ne mogle živeti brez cvetja, ker srkajo iz njega sladki sok; lisica ni pa niti pomislila, kaj bi jedli mastni ptički, ko bi ne bilo ne obadov ne žita. Sedaj šele vidim, kako nespametno je prigovarjati, da ni na tem svetu tako, kakor bi mi radi, in misliti, da je kaj nepotrebnega na zemlji. To, kar je nepotrebno za nas, je potrebno za druge. Sploh pa mi večkrat niti lastne koristi ne moremo dobro razumeti.

Preden gre jež spat.

*Gode ježek, gode —
meh na rami nosi,
jabolka rdeča
za prezimek prosi.*

*Jabolko se smeje:
»Večkrat zamežimo...«
Dražijo ga veje:
»Bratcev ne spustimo!«*

*Ščinkavec je prišel,
vejico potresel,
ježek pa je sadja
v jamico nanesel...*

Albin Čebular.

JOSIP JERAS:

Deklice iz preteklosti.

j, to bo nekaj novega za deklice, ki ste čitateljice našega ljubega »Zvončka«.

»Kaj pa bo lepega, kaj?« radovedno izprašujete. Le bodite radovedne! Čim bolj boste, tem bolj se bom potrudil, da bom kar najbolj ustrezal vaši radovednosti.

Čisto dobro vem, da je vsaka od vas radovedna, kako so živele deklice v minulih časih, kako so se oblačile, kaj so delale. O vsem tem je napisal francoski pisatelj J. Jaquin (izgovori Žaken) lepo knjigo, ki jo bom v slovenskem jeziku deloma priobčil v letošnjem »Zvončku«.

Prej pa se naj še nekaj pomenimo! Ozrimo se za trenutek v preteklost!

Vprašanje, kdaj je bil rojen Kristus, marsikateri izmed vas ne dela nobene preglavice. Med mlajšimi pa so gotovo tudi take, ki bi ne mogle odgovoriti na to vprašanje. Zato jim povejmo mi: Kristus je bil rojen pred tisoč devetsto dvajset in petimi leti. Od njegovega rojstva dalje štejemo leta in teh je sedaj že 1925.

Kaj pa pred Kristusovim rojstvom? Tudi pred njim je bil svet, je bila zemlja, so živeli ljudje in živali. Poznamo precej dobro zgodovino starih Rimljanov, Grkov, Egipčanov, Perzijcev, Indijcev. Toda čimbolj se pomikamo od Kristusovega rojstva nazaj v prošlost, tem bolj je vse zavito v tajnost, in končno pridemo pri najstarejših dobah samo še do ugibanj. Pri tem zadenemo tudi na zagonetno vprašanje: Odkdaj obstoji svet. Na to vprašanje odgovarja naša vera: Od takrat, ko ga je ustvaril Bog. Kdaj pa je to bilo? Koliko let je od tega? Tu se ustavimo in nikjer ne najdemo odgovora. Tudi učenjaki so v tem siromaki in ne vedo odgovarjati. Mogoče je bil svet in je bila naša zemlja pred milijonom in še več leti; toda vse to je samo ugibanje. Zato si tudi mi ne belimo glave s tem vprašanjem!

Nekaj vendar vemo: da je bila pred več tisoč leti pred Kristusovim rojstvom tako zvana kamenena doba. Takrat so živeli ljudje v skalnatih votlinah, niso imeli oblek in so se zavijali v kože divjih živali, ki so jih pobijali z različnim kamenenim orožjem. Uživali so njihovo meso. Pozneje so se ljudje naseljevali na strmih gričih, obdanjih od vode, ali pa so gradili tako zvana mostišča; to so bile stavbe na koleh, zgrajene nad vodo. Ostanke takih mostišč so odkrili pri nas na Ljubljanskem barju. Bavili so se mostiščarji z ribištvom, lovom, živinorejo in deloma tudi s poljedelstvom. Sejati so začeli pšenico, ječmen, lan in mak.

V bronastem veku so ljudje precej napredovali. Iz različnih rud so pridobivali kovine in kovali iz njih vsakovrstne predmete. Mešali so baker in cin in pridobivali na ta način zlitino bron. Takrat so se začeli ljudje pečati z obrtom in trgovino, z rudarstvom in plavžarstvom; povzdignili so poljedelstvo. Stanovali so že po vaseh v kočah, ki so bile zgrajene iz prsti in lesa. Izdelovali so z rokami lončeno posodo. Žito so mleli na čisto preprost način z neobdelanimi mlinskimi ploščami.

Zdaj postajate že nestrpne in se vprašujete: A kje so obljubljene deklice? Samo še malo potrpljenja, zakaj o teh preteklih časih vam moram nekoliko povedati, da boste bolje razumele, kako in kaj je bilo v tistih časih.

V železnem veku, ki je prišel za bronastim, so narejali ljudje vse orožje in orodje iz železa, iz brona le okraske, posode, čelade itd. Zidali so dobro utrjena mesta, ki so stala ali na osamljenih gorah ali pa v nižini, ponajveč ob sotočju dveh rek.

In tu smo pri starih Grkih, o katerih nam pripovedujejo zgodovinske knjige jako obširno, in potem pridejo Rimljani, stari vek, srednji vek, novi vek in najnovejši vek — doba, v kateri živimo tudi mi.

Le ne zamerite mi, če sem vas zadrževal toliko časa pri teh različnih vekih ali dobah; saj dosti vam o tem itak nisem povedal, mogoče še premalo. — Sedaj pa k deklicam!

KRA-GULA, DEKLICA IZ KAMENENE DOBE.

Kra-gula je sedela ob širokem kamenu, na katerem je gorel ogenj domačega ognjišča. Kra-gula je bila žalostna. Mislila je na bolesten obred, ki ga je videla prejšnji dan: Gro-ha, njenega starega očeta, lovca, poglavarja plemena, so pokopali v votlino mrtvecev čisto blizu jame, kjer so bivali svojci.

Pred pokopom so na nagrobni kamen položili Gro-ha, ki je bil zavit v medvedovo kožo.

Za pas so mu vteknili njegovo sekiro iz obdelanega kamena in zraven njega je ležala sulica, čije ost je bila iz kresilnika (kremena). To je bilo potrebno, da se bo mogel na novem svetu, kjer bo večno živel, braniti in pokazati, da je bil močan in vedno hraber. Možje niso pozabili priložiti njegovemu orožju hrane za dolgo in končno pot, ki jo je nastopil: velikega jelena, ki so ga zanj ubili.

Pred pokopom je bil pri vhodu v jamo zadnji obed v njegovi družbi, pogrebni obed, ki se ga je udeležilo vse pleme s sinovi in vnuki. Nato so za vedno zaprli grob nad starim poglavarjem.

Kra-gula je bila žalostna. Odkar so ji bili umrli starši, je bila vedno ljubljena Gro-hova. Gro-ho je bil sicer krut in divji lovec sirovega pogleda; napram njej pa je bil blag in nežen.

Na večer, ko je zašlo solnce in ko je padel hlad na dolino, sta sedla stari oče in vnukinja na prag jame blizu ognja, ki je ponoči odganjal nevarne živali: hijeno, leva, medveda.

Izpred jame je bil lep pogled na bistro reko, ki se je vila med rdečkastimi kameni, in oči so objele vse jame plemena, ki so zijale v polkrogu med skalovjem, na katerem so se vzpenjale divja trta in figova drevesa s širokimi zobčastimi listi.

Gro-ho ji je pripovedoval dosti zgodb, ki so navduševale Kragulo. Med temi je bila zgodba o Ognju. Gro-ho jo je čul od pradedu, katerega stari oče jo je bil doživel. — Takrat ni nihče videl Ognja. Da so se ljudje ubranili mraza, so se morali umakniti globoko v jame in se pokrivati s težkimi kožami divjih živali. Nekoč pa se je nebo stemnilo kakor ponoči; zlonosen zastor je zakril solnce in nena doma se je nad ljudmi odigrala strašna zgodba.

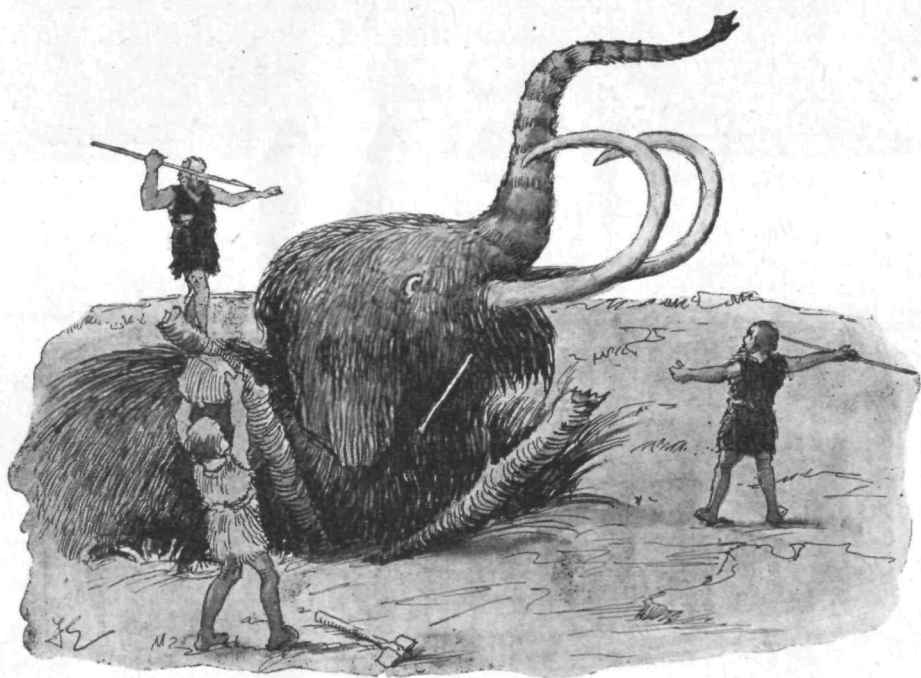
Nastalo je strahovito grmenje in treskanje, strašnejše od naraščajočih hudournikov in bolj vznemirjajoče kot hrušč in trušč črede mamutov tam v dolini. Po nebu so švigale svetle luči, in goreč trak je padel na bližnji gozd.

Drevesa so se užgala. Ko se je jeza tam gori pomirila, so se ljudje približali drevesom, ki so gorela. Na sebi so začutili nenavadno toploto; uganili so, da so dobili čudovit dar in da jim je bila razodeta nova sila.

Prinesli so ogenj na svoje domove z velikim spoštovanjem in od tedaj naprej gori v vseh jamah. Ogenj je radost in zaščitnik vsake

družine, z njim sta premagana noč in zima, in z njegovo pomočjo je postalo meso divjih živali užitno. Nihče ne sme dopustiti, da ugasne ogenj na domačem ognjišču; če izgine ogenj z zemlje, človek ne bo mogel več živeti brez njega.

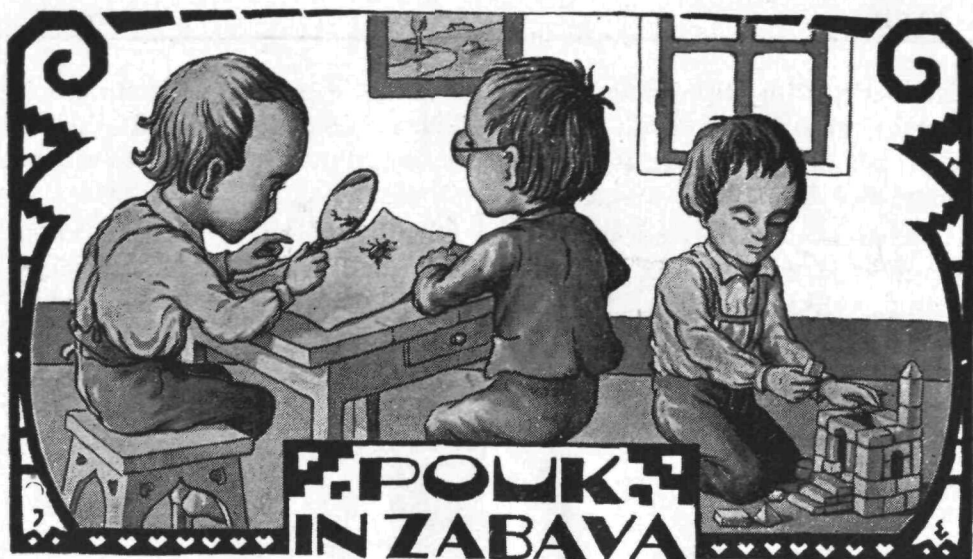
Gro-ho je pripovedoval tudi o burnih doživljajih z lova, ki so Kra-gulo jako zanimali. Tako je zvedela med drugim, kako se ujame mamut, velikanska žival, ki je petkrat in celo šestkrat večja od človeka in ki je tako močna, da izruje cel hrast s svojim rilcem in s svojimi dolgimi okli.

V dolini izkopljejo ljudje jamo in jo pokrijejo z vejami. Ko pride mamut do nje, pade v napravljeno past. Lovci takoj obkolijo žival; puščice in sulice s kremenovimi ostmi padajo nanjo od vseh strani. Pogumnejši lovci se poženejo celo na žival, se drže za njeno dolgo dlako in jo obdelujejo s kamenenimi sekirami. Mamut polagoma peša, kri teče iz širokih ran, s kopjem ga oslepe; končno pade, zadnjikrat zarika in pogine.

(Dalje prihodnjič.)

Zastavica v podobah.

Priobčil Fr. Maurer.

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Nagrada: Fr. Ks. Meško, Našim malim.

Iz Bogdanovega dnevnika.

Po naključju mi je prišlo v roke nekaj listov dnevnika malega Primorčeka Bogdana. Hodi v drugi razred osnovne šole. Prav pameten dečko je, živih oči, ponosnega čela. Na obrazu se mu vidi, da mnogo razmišlja. Ako ga dražim: »Ti mali Italijanček!« odločno odvrne: »Tisto pa že ne!«

— 2. VII. 1925.

Moj brat Joža, ki hodi v Ljubljani na gimnazijo, je prišel domov na počitnice. Včeraj sem bil pri njem v njegovi sobi. Moj Bog, koliko knjig ima razloženih po mizi. Kar strah me je pred toliko učenostjo. Dovolil mi je, da sem prelistal nekatere. V njih so prav lepe slike. Čitati nisem utegnil iz njih. Toliko pa vem, da so to slovenske knjige. Čudil sem se, ker do danes nisem vedel, da so še druge slovenske knjige razen »Koledarja«, ki ga naš oče večkrat pregleduje.

— 4. VII. 1925.

Naše učiteljice nimamo posebno radi. Nikdar ne čujemo od nje slovenske besede. Vedno brblja v svoji sladki italijanščini. Vsaj ona pravi, kako je italijanski jezik mehek in slahek. No, da, naj bo slahek zanjo, zame je slajši naš domači slovenski jezik.

Danes sem med čitanjem začel misliti, zakaj nimamo tudi mi slovenskih čitank, kakor jih na pr. imajo v Ljubljani. Učiteljica me je poklicala, naj čitam dalje. Nisem našel; zato sem bil kregan. Razžalostil sem se in šlo mi je na jok. Vprašan, zakaj jokam, sem odgovoril skoro jezno: »Za kaj nimamo slovenskih čitank; saj smo Slovenci!« Učiteljica me je pogledala prodirajoče in ni vedela, kaj bi rekla.

— 7. VII. 1925.

Italijani strašno časte svojo zastavo. Tudi nas silijo, da moramo pozdravljati njihovo trobojnico. Še poljubljati jo moramo. Večkrat moramo zapeti pesem, ki se končuje: »Viva la bandiera nostra!« To se pravi po naše: »Živela naša zastava!« O, jaz že vem, katera je naša zastava!

— 8. VII. 1925.

»Dinar se dviga, dinar se dviga!« je vzkliknil danes Joža, ko je čital časopis. Tudi očeta sem večkrat slišal: »Lira se dviga!« ali »Lira pada!« Jaz razumem to tako, da se vrednost denarja boljša ali slabša. »Torej, dinar se dviga?« je vprašal oče Jožo. »Da, naš dinar se dviga, a vaša lira pada!«

»Saj ni naša, ampak italijanska!« sem rekel jaz.

Oče me je pogledal in se nasmehnil.

— 11. VII. 1925.

Danes smo se kopali, součenec Dragič, brat Joža in jaz. Po kopeli smo legli na pesek ob reki in se pogovarjali. Joža je naju z Dragičem izkušal in vprašal: »No, zdaj bomo pa kmalu Italijani, kaj?« — »O, niti v sanjah ne!« je odvrnil Dragič. — »Poglejta,« je nadaljeval Joža, »sedaj so vse primorske Slovence priklopili Italiji, povsod so italijanske šole, po vseh uradih govore le italijanski, kmalu ne bomo smeli niti moliti v slovenskem jeziku. Kaj praviš k temu, Dragič?« — Dragič je odgovoril: »Naj bodo italijanske šole, uradi itd., a mi, kar nas je na naši zemlji, smo pa le in ostanemo Slovenci! Nikdar se ne sme zgoditi, da bi zatajili svoj materinski jezik!« — »Dobro si povedal,« se je nasmehnil moj brat, »tudi jaz mislim tako!«

Našim malim.

Spisal Fr. Ks. Meško. Izdala in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena trdo vezani knjigi 15 Din. — V okusno vezani obliki je izšla priročna knjižica, ki jo bo mladina z veseljem sprejela in posebno rada čitala, ker obsega 25 kratkih, a mičnih delc. Meško je znan našemu mlademu svetu, zato je že pisateljevo ime priporočilo za delce samo. Zbirka obsega spise: Domovini — mladost — pomlad — otrok pod cvetočo jablano — sreča — palček in Mirko — ne bom ga pil — otrok in metuljček — luna in žabice — otroci in ujeti čmrl in še vse polno tem enakih, ki jih otroci kaj radi slišijo in čitajo. Priporočamo knjigo posebno mladinskim knjižnicam in tudi posameznikom, ker je jako prikladna za darilce našim ljubi in dobri mladini.

Kako deluje alkohol?

To nam povedo besede, ki se začenjajo s posameznimi črkami samostalnika »alkohol«:

Alkohol
ljudstvo
kvari,
odgojuje
hudodelce,
okrutneže,
lenuhe.

Ivan Stukelj.

Velecenjeni g. Doropoljski!

Prosim, sprejmite tudi mene med svoje koticarje! Učenka sem V. razreda osnovne šole na Viču. Naročena sem šele prvo leto na »Zvonček«. Najlepša povest mi je »Romanje naše Jelice«. Posebno pa mi tudi ugaja Vaš cenjeni kotichek.

Prosim Vas, ako bi priobčili tudi to pismo poleg drugih.

Vljudno Vas pozdravlja

Justina Klobučarjeva,
učenka V. a razreda na Glincah pri Ljublj.

Odgovor:

Ljuba Justina!

Tvoji prošnji ustrezam in Te z današnjim dnem uvrščam med koticarje. Od Tebe je sedaj odvisno, da stalno ostaneš v našem veselem krogu.

Velespoštovani gospod!

Tudi jaz se Vam pridružujem. Prvič stopam v Vaš velecenjeni kotichek. Naročena sem že drugo leto na »Zvonček«! Jako je lep. Ko sem bila še majhna, smo bili v Trstu. Spominjati se ne morem prav nič več tistih časov, ko smo bili še v Trstu. Imam še brata Rudolfa, ki je že 2 leti pri vojni mornarici. Prosim, priobčite moje pismo v kotichek. Odličan pozdrav učenke V. a razreda v Mariboru!

Henrika Lebanova.

Odgovor:

Ljuba Henrika!

Trst je veliko mesto. Vzlic temu se ga ne spominjaš, ker si bila takrat še majhna. Mislim pa, da ga boš zopet videla — tudi Tvoj brat ga bo videl, ko bo to lepo pomorsko mesto pozdravil gromoviti štel z nje gove ladje!

Gospod Doropoljski!

Pišem Vam kratko pisemce. Hodil sem v prvi razred. Zdaj znam že mnogo, kakor računati, pisati, čitati itd. »Zvonček« je najlepša knjiga zame. Tudi jaz ga znam čitati. Ali smo z »Zvončkom« letos že gotovi? Ali bodo drugo leto tudi lepe povesti v »Zvončku«? Jaz pojdem po počitnicah v drugi razred osnovne šole. Moj ata je nadučitelj.

Pozdravlja Vas

Ivo Klemenčič.

Odgovor:

Ljubi Ivo!

V naglici si pozabil povedati, kje je Tvoje bivališče. Pa to ni nič hudega, ker imajo mladi učenjaki dovolj skrbi in težav, preden napišejo tako-le pisemce. Poveš nam pa prihodnjič, kje je Tvoj dom. Ali ne? — Na Tvoji dve vprašanji odgovarja današnji »Zvonček« sam. Upam, da boš zadovoljen z njim.

Velecenjeni g. Doropoljski!

Jaz že hodim v II. razred in sem tudi naročnik »Zvončka«. Naš g. učitelj nam je tako lepo pripovedoval o »Zvončku«, da sem prosil tudi jaz mamico, naj mi dovoli naročiti »Zvonček«. Ker nam je pa mamica vedno dobra, mi je tudi to dovolila, če bom priden in se lepo učil.

Sedaj pa, če imam kako težko nalogo, ki dela moji malo bistroumni glavici težave, se spomnim na »Zvonček«, ki ga v kratkem zopet prejmem. Čakam najtežje nadaljevanja »Romanje naše Jelice«. Smili se mi, ker je morala toliko trpeti uboga Jelica.

Prosim za odgovor.

Sedaj Vas pa prosim, če se Vam zdi umestno, sprejeti moje sicer jako skromne vrstice v svoj kotiček.

Odkritosrčno Vas pozdravlja
Vam vdani

Ivo Bernard,
Kranj.

Odgovor:

Ljubi Ivo!

Tebi je torej »Zvonček« vzpodbuda k vztrajnosti in pridnosti in — če prav sklepam iz Tvojega pisma — Ti tudi naš list pomaga reševati težke naloge. Saj res: s čitanjem lepe knjige se blaži srce in bistri um, kar je vsakemu mojih prijateljev v korist in veselje.

Velecenjeni g. Doropoljski!

Postal sem naročnik »Zvončka«. Prejel sem vse številke. Oprostite, da Vam pišem šele prvič. Hodim v VII. razred osnovne šole v Celju. »Zvonček« mi prav ugaja. Najbolj pa povest »Kekec nad samotnim brezdomom«.

Da Vam ne vzamem preveč prostora, sem se Vam namenil pisati samo to.

Drugič Vam pišem še kaj več.

Srčno Vas pozdravlja

Oskar Leskovšek,
Gaberje št. 41 pri Celju.

Odgovor:

Ljubi Oskar!

Za Kekcem je prišel na vrsto Kocelj, ki takisto zbujajo splošno zanimanje vseh naših čitateljev. Gotovo tudi Ti z napeto pozornostjo zasleduješ vse njegove dogodivljaje, ki se v tako živem toku razvijajo pred našimi očmi.

Dragi g. Doropoljski!

Prosim Vas, ako bi se Vam ta sličica, ki jo prilagam, ne zdela preveč slaba, da jo priobčite v kotičku. Prilagam tudi pesemco, ki spada k sličici:

O, jaz ne spim,
le čakam čas
in čakam vas,
da gremo skupaj čez šent Vid
med brate našo Zilo pit.

To pesemco je spesnil general Rudolf Maister.

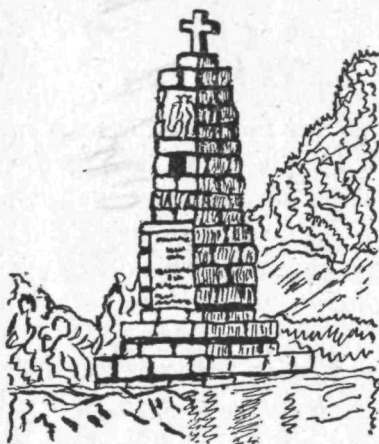
Ta slika nam kaže spomenik junaka Malgaja na Tolstem vrhu pri Guštanju.

Bil sem že tudi na Malgajevemu grobu na pokopališču v šent Jurju ob Juž. žel.

Prosim, ako priobčite to pisemce v kotičku in če se smem še oglasiti?

Vdano Vas pozdravlja Vaš

Bogomil Špacapan,
Blagovna.

Odgovor:

Ljubi Bogomil!

Tvoje pismo priobčujem s podobo Malgajevskega spomenika. Ta spomenik je postavljen na čast junaku Malgaju, ki je padel v boju z Nemci, ko smo hoteli osvoboditi slovenski Korotan. Znamenite besede pesnika Maistra naj se kmalu uresničijo! Slava Malgaju!

KOTIČKOV ZABAVNIK.

Mladi risar.

Priobčil F. Z.

Rešitve iz 11.—12. štev.

Pretvornica.

Pes — teran — kapa — stroj.

Čas — tri — basen — car — očka.

Miza — rosa — tvoj — skala — kot.

Besedna uganka.

Jug — Oslavija — Jugoslavija.

Uganke.

I. Rosa — slana. — II. Metulj. — III. Krompir.

V XXVII. leto.

»Zvonček« bo v letošnjem letu — to je v šolskem letu 1925—1926 — izhajal tako, kakor smo najavili na zadnji strani lanskega letnika: vseh števil bo 10, vendar bo njih obseg tolik, da bo odgovarjal običajnemu obsegu vsakega sedanjih letnikov našega lista. Samo glede cene smo se malo premislili, in sicer smo to storili v dobro svojim naročnikom. Posrečilo se nam je urediti gmočne razmere tako, da nam je možno »Zvončku« naročnino znižati. Vsaka številka bo stala v tem letu 2.50 Din, ves letnik torej 25 Din. Pričakujemo, da bodo naši naročniki in prijatelji to dejstvo uvaževali in storili od svoje strani vse v izdatno pomnožitev števila naših naročnikov. Ne bodite nam prijatelji samo v pohvalnih besedah, bodite nam temveč prijatelji v dejanjih!

O tem, kaj vse nameravamo letos priobčiti v svojem listu, smo govorili že v zadnji številki lanskega letnika. Današnji »Zvonček« že kaže prilično sliko vsega letnika, ki bo po zanimivosti, pestrosti in raznolikosti gradiva v pričakovani meri zadovoljeval ves veliki krog naših starih in novih naročnikov in prijateljev.

Upamo, da bo XXVII. letnik našega lista po obliki in vsebini vreden vrstnik vsem svojim predhodnikom, ker hočemo tudi letos v »Zvončku« uveljavljati staro naše geslo: V pouk in razvedrilo naše mladine nam ni nobena žrtev pretežka in prevelika.

Naš list bo glasnik in tovariš vesele mladosti. Kazal ji bo prava pota kreposti in vrlin, ki naj dičijo vsakega našega človeka, da »bomo narod poštenjakov, da bomo narod vrlih mož,« kakor nam tako lepo in vzpodbudno peva in nas bodri naš pesnik Simon Gregorčič. Naša domovina je lepa in bogata, da nas zanjo zavidajo vsi drugi narodi. Mislimo, da ni nikogar med nami, ki bi si ne želel od vsega srca, naj na tej lepi in bogati zemlji prebivajo ljudje — lepi po telesnem in duševnem zdravju in bogati po svojih čednostih in sposobnostih. Bogastva v denarju in imetju si more pridobiti malokdo, bogastvo duše in zdravja pa je vsakemu odprto kakor zakladnica. To bogastvo pa si lahko prisvojiš brez posebnega napora, ako imaš resno in dobro voljo.

Majhna, skromna kamrica, lepa, bela izbica v tej zakladnici hoče biti naš »Zvonček«, ki vsem dobrim in blagim srcem vabeče pozvanja k vstopu vanjo...

UREDNIŠTVO IN UPRAVA.

